



VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Klasa: 022-03/16-12/26
Urbroj: 50301-04/12-16-14

Zagreb, 28. travnja 2016.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno: 28-04-2016		
Klasifikacijska oznaka:		Org. jed.
021-12/16-09/13		65
Uredbeni broj:		Prii. Vrij.
50-16-04		- -

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2015. godinu - mišljenje Vlade
Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, klase: 021-12/16-09/13, urbroja: 65-16-03, od 1. travnja 2016. godine

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, broj 81/13), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću o radu pravobraniteljice za djecu za 2015. godinu, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske, u odnosu na Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2015. godinu, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela pravobraniteljica za djecu, aktom od 31. ožujka 2016. godine, ukazuje na sljedeće:

U poglavlju 2. "Praćenje pojedinačnih povreda prava djece", podtočki 2.1.1 "Statusna prava", iznosi se problem reguliranja boravišnog statusa djece stranaca u Republici Hrvatskoj, a riječ je o obiteljima koje zajedno s djecom dugi niz godina žive u Hrvatskoj ilegalno, nereguliranog boravka, bilo da ga nikada nisu regulirali ili su pojedini članovi obitelji neko vrijeme imali dozvolu privremenog boravka koja je u međuvremenu prestala važiti. Djeca u tim obiteljima rođena su u Republici Hrvatskoj, pohađaju školu, integrirana su u društvo i Republiku Hrvatsku smatraju svojom domovinom.

S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske napominje da je Zakonom o strancima (Narodne novine, br. 130/11 i 74/13) propisana mogućnost odobrenja privremenog boravka iz humanitarnih razloga, koji se može odobriti stranim državljanima ocjenjujući sve okolnosti konkretnog slučaja - dužinu boravka u Republici Hrvatskoj, integraciju u društvo i dr. Također, sukladno navedenom Zakonu, moguće je odobriti privremeni boravak strancu bez valjane putne isprave na rok do godinu dana, za koje vrijeme bi stranac trebao regulirati putnu ispravu matične države (biometrijske putovnice državljani Bosne i Hercegovine i Republike Srbije mogu ishoditi u diplomatskim misijama, odnosno konzularnim uredima matičnih

država u Republici Hrvatskoj, dok to još nije moguće za državljane Republike Kosovo, koji biometrijske putovnice mogu ishoditi samo u Republici Kosovo). Naime, Zakonom o strancima omogućeno je stranim državljanima da uđu ili izađu iz Republike Hrvatske na temelju putnog lista za stranca, ako ne posjeduju valjanu stranu putnu ispravu. Isti dokument izdaje se u policijskim upravama, odnosno policijskim postajama ili u diplomatskim misijama, odnosno konzularnim uredima Republike Hrvatske u inozemstvu.

U odnosu na navode o tome da se pravobraniteljica bavila i nekolicinom slučajeva koji su povezani sa statusnim pravima djece, te da se slučajevi odnose na prijavu povrede prava djece na upis nacionalne pripadnosti prilikom prijave prebivališta te na prijavu vezanu uz cijenu izrade dječje putovnice koja je veća od cijene putovnice za odrasle, Vlada Republike Hrvatske ističe da je podatak o nacionalnosti neobavezan podatak koji se u službene evidencije Ministarstva unutarnjih poslova unosi na temelju podataka o nacionalnosti upisanog u rodnom listu. Ako navedeni podatak nije upisan u rodnom listu, a stranka se ne želi izjasniti o nacionalnoj pripadnosti, navedeni podatak se ne upisuje, već se u rubriku predviđenu za upis podatka o nacionalnosti upisuje riječ: "nepoznato". Navedeni podatak ne iskazuje se niti na jednom uvjerenju, potvrdi ili sličnom dokumentu koji se ispisuje na temelju podataka iz službene evidencije Ministarstva unutarnjih poslova, a Ministarstvo nije nadležno za vođenje evidencije o nacionalnoj pripadnosti za hrvatske državljane. Poznati su slučajevi kada građanin kao podatak o nacionalnosti traži upisivanje pojmova koji ne označavaju nacionalnost, u kojim slučajevima se ne dozvoljava upisivanje takvih pojmova u službene evidencije navedenog Ministarstva.

Vezano uz cijenu dječje putovnice, Vlada Republike Hrvatske ističe da je 1. kolovoza 2015. godine stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana (Narodne novine, broj 82/15), te se od 3. kolovoza 2015. započelo s izdavanjem putovnice "treće generacije". S obzirom na to da se od navedenog datuma više ne izdaju putovnice "druge generacije", kojima je zbog skraćivanja roka važenja bila niža cijena, za putovnice "treće generacije" koje se izdaju od navedenog datuma utvrđena je jedinstvena cijena, bez obzira na dob osobe kojoj se izdaju.

U podtočki 2.1.4 "Pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb" (str. 18), navedena je konstatacija pravobraniteljice da godinama upozorava na nedovoljan broj stručnjaka u centrima za socijalnu skrb i na to da njihove kompetencije treba jačati kroz kontinuirane edukacije i supervizije te raditi na prevenciji njihovog profesionalnog sagorijevanja. S tim uz vezi, Vlada Republike Hrvatske ističe da su tijekom 2015. godine razvijena i ravnateljima centara za socijalnu skrb prezentirana tri modela supervizije. Modele supervizije svaka ustanova može birati sukladno svojim potrebama i mogućnostima. Ujedno, tijekom 2015. godine provedena je edukacija za stručne radnike centara za socijalnu skrb na temu "Rad s 'teškim' korisnicima u sustavu socijalne skrbi" i "Individualno planiranje".

Nadalje, u podtočki 2.1.4.1 "Udomiteljstvo, deinstitucionalizacija i posvojenje" (str. 25 i 26), opisuju se zapažanja vezana uz udomiteljstvo u Republici Hrvatskoj. U odnosu na predmetna zapažanja, Vlada Republike Hrvatske napominje da je Ministarstvo socijalne politike i mladih upravo zbog uvida u izazove u području razvoja udomiteljstva, proteklih godina, a osobito tijekom 2015. godine, poduzelo brojne aktivnosti usmjerene unaprjeđenju udomiteljstva za djecu. Dio Godišnjeg programa suradnje Ministarstva socijalne politike i mladih i UNICEF-a čini unaprjeđenje udomiteljstva te je u prvoj polovici godine provedeno 5 regionalnih radionica sa stručnim radnicima centara za socijalnu skrb, zaposlenih na poslovima udomiteljstva. Zaključci s navedenih radionica uobličeni su u dodatak provedenoj

obuhvatnoj analizi udomiteljstva za djecu u Republici Hrvatskoj, koja je omogućila konkretne pokazatelje i smjer potrebnih daljnjih sustavnih aktivnosti i mjera u ovom području. Jedna od ključnih mjera je i izrada novog zakona o udomiteljstvu koji bi trebao biti donesen u IV. kvartalu 2016. godine. Novim zakonom o udomiteljstvu predviđeno je uređivanje područja specijaliziranog i profesionalnog udomiteljstva, aktivnosti usmjerene na povećanje podrške udomiteljskim obiteljima te edukacije za stručnjake u sustavu socijalne skrbi koji rade na poslovima udomiteljstva.

U okviru ovoga dijela Izvješća naveden je i prikaz istraživanja Ureda pravobraniteljice za djecu, o broju djece i mladih koji se nalaze na smještaju i boravku u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi tijekom 2015. godine, te je navedeno da je unatoč nastojanjima nadležnih institucija na kvalitetnoj provedbi Plana deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (2018.) i dalje uočen niz problema u realizaciji. Slijedom ovih navoda, potrebno je istaknuti da je Ministarstvo socijalne politike i mladih, s ciljem intenziviranja procesa deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi, u lipnju 2014. godine donijelo Operativni plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2014. - 2016., temeljen na Planu deinstitucionalizacije iz listopada 2010. godine. Provedbom Operativnog plana osigurat će se smanjivanje ulaska korisnika u institucije i povećati stupanj izlazaka iz institucija u nove oblike skrbi, posebno stimulirajući obiteljsku reintegraciju (uz garanciju jedne ili više usluga podrške obitelji u lokalnoj zajednici), te razvoj različitih usluga u zajednici, vodeći pritom računa o regionalnoj ravnomjernosti. Proces planiranja deinstitucionalizacije i transformacije usklađuje se i provodi na svim razinama (nacionalnoj i lokalnoj razini). U tablici na str. 25 Izvješća prikazan je broj djece i mladih smještenih u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i u centrima za pružanje usluga u zajednici na dan 31. prosinca 2015. godine. Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ističe da je u prikazu potrebno razlikovati uslugu smještaja od usluge organiziranog stanovanja, a što se osobito odnosi na centre za pružanje usluga u zajednici.

Nadalje na str. 26 navedeno je da je na dan 31. prosinca 2015. godine u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi smješteno 857 djece i mladih, od kojih najviše (261) u dobi od 15 do 18 godina, te da je u 2015. godini u domovima bilo 80 djece i mladih manje nego u 2014. godini. Nastavno na ovaj podatak, treba istaknuti da ovaj broj uključuje i djecu koja koriste uslugu organiziranog stanovanja, a ne samo uslugu smještaja, te nije prihvatljiv ovakav način interpretacije podataka. Na str. 28 navodi se da je učinak deinstitucionalizacije vidljiv kroz premještanje djece iz domova u udomiteljske obitelji, međutim zabrinjava informacija o povećanju broja djece koja se iz udomiteljskih obitelji ponovno vraćaju u domove, što je posljedica nedovoljne pripreme djeteta na promijenjeni oblik smještaja te izostanka odgovarajuće pripreme i podrške djeci, udomiteljima i biološkim roditeljima, zbog čega se smatra da u područjima u kojima nema dovoljno udomiteljskih obitelji i gdje pomoć i podrška udomiteljima i djeci nije dovoljno razvijena, nije u interesu djece inzistirati na brznoj transformaciji domova u centre za pružanje usluga u zajednici. Slijedom ovih navoda, Vlada Republike Hrvatske smatra da je potrebno uzeti u obzir kako su, sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi i Pravilniku o minimalnim uvjetima za pružanje socijalnih usluga, centri za pružanje usluga u zajednici ustanove socijalne skrbi koje u zajednici pružaju izvaninstitucionalne usluge, a uslugu smještaja mogu pružati pod uvjetom da smještajni kapacitet nije veći od ukupnog kapaciteta boravka i organiziranog stanovanja.

Vezano uz navode u točki 2.3 "Obrazovna prava", koji se odnose na upise u srednje škole (str. 22), Vlada Republike Hrvatske napominje da je uključivanje svih kandidata u sustav srednjeg obrazovanja na ravnopravnoj osnovi iznimno važno. Stoga su u izradu Pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole (Narodne novine, broj 49/15) bili uključeni stručnjaci iz svih relevantnih područja znanosti, državnih i lokalnih institucija, odgojno-obrazovnih ustanova te civilnog sektora. Navedeni Pravilnik prošao je javnu raspravu, te su u dokument implementirane sve konstruktivne primjedbe i prijedlozi. Tijekom 2015. godine radilo se na daljnjem usavršavanju modela elektronične prijave i upisa u srednje škole, te se nastojalo omogućiti svim kandidatima prilagodbu prioriteta svojim mogućnostima, potrebama i interesima, kao i praćenje osobnog pozicioniranja na rang-listama pojedinog programa obrazovanja (upisne liste) u odnosu na ostale kandidate. Jedan od prioriteta bio je pravodobno izvijestiti kandidate i njihove roditelje o specifičnostima srednjoškolskih programa obrazovanja (postoje li određeni zdravstveni zahtjevi i rizici zanimanja, mogućnosti prilagodbe, kakvo je okruženje učenja i budućeg radnog mjesta, koja je propisana razina znanja i vještina koju učenici moraju postići). Odgovornost roditelja bila je na vrijeme prikupiti sve relevantne podatke o srednjoškolskim programima obrazovanja te upute o upisima, a Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta bilo je na raspolaganju svima kojima je bilo potrebno savjetovanje i/ili potpora, vezano uz upise u srednju školu.

Također, u Izvješću se navodi da su primljene predstavke vezano uz odredbu članka 23. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, br. 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13 i 152/14), u kojoj je propisano da učenici mogu promijeniti upisani program obrazovanja najkasnije do kraja prvog polugodišta. Također, u Izvješću se ističe da bi Zakonom trebalo predvidjeti iznimke da učenici mogu promijeniti upisani program i nakon prvog polugodišta kad za to postoji razlog koji opravdava promjenu programa u interesu djeteta. S tim u vezi, potrebno je napomenuti da se ovom odredbom željelo zaštititi interese djece. Naime, strukovni nastavni planovi i programi sadrže velik broj predmeta te znatan fond vježbi i praktične nastave, koju je ponekad moguće realizirati samo u određenom dijelu nastavne godine. Praksa je pokazala da je učenicima koji su promijenili upisani program tijekom drugog polugodišta bilo gotovo nemoguće paralelno pripremati i polagati razlikovne ispite te svladavati nastavne sadržaje drugog polugodišta.

Vezano uz upis u srednju školu učenika s teškoćama u razvoju, potrebno je naglasiti da postojeći sustav upisa u srednju školu, u odnosu na prijašnje načine, u najvećoj mogućoj mjeri izjednačava prava kandidata s teškoćama u razvoju u odnosu na ostale kandidate, vezano uz nastavak obrazovanja, izbor programa obrazovanja te vrste škole. Pritom je potrebno napomenuti da srednjoškolsko obrazovanje nije početak obrazovanja, već nadogradnja stečenog znanja i vještina u prijašnjoj razini obrazovanja. Također je važno za kvalitetu i učinkovitost cjelovitog sustava srednjoškolskog odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju usmjeriti svakog pojedinca prema njegovim interesima i sposobnostima. Sada znatnu teškoću stvara prevelik interes učenika s teškoćama u razvoju za samo neke programe (npr. za programe u području ekonomije i ugostiteljstva), a postoje brojni drugi programi obrazovanja za zanimanja s kojima bi se puno lakše mogli uključiti na otvoreno tržište rada nakon završene srednje škole.

Vezano uz navode iz Izvješća koji se odnose na neprimjereno postupanje djelatnika školskih ustanova (str. 25), potrebno je napomenuti da, sukladno Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, nadležna tijela poduzimaju mjere u rješavanju neprimjerenog, neprofesionalnog i neetičnog postupanja djelatnika škole, te da odgojno-

obrazovne ustanove poduzimaju mjere zaštite djece. Na svaku prijavu verbalnog i psihičkog nasilja nad učenicima nadležne institucije žurno reagiraju te se na temelju utvrđenih činjenica rješava problem. Odgojno-obrazovne ustanove različito su reagirale na prijavljene događaje te su poduzimale različite mjere poput: savjetodavnog rada s učenicima i roditeljima, održavanjem radionica s ciljem osnaživanja učenika, restitucijom učenika do pedagoških mjera (opomena, ukor, strogi ukor, opomena pred isključenje, odgojno-obrazovni postupak produženoga stručnog boravka, preseljenje u drugu školu te isključenje iz srednje škole). Na temelju Protokola o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima i Protokola o postupanju u slučaju obiteljskoga nasilja, odgojno-obrazovne ustanove prijavljivale su slučajeve nasilja sljedećim institucijama: policiji, centrima za socijalnu skrb, liječniku ili medicinskim ustanovama, nadležnom gradskom uredu za odgoj i obrazovanje i/ili uredu državne uprave, Poliklinici za zaštitu djece te Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta. Odgojno-obrazovni djelatnici školskih ustanova informirani su o problemu nasilja i provode mjere zaštite, informiraju učenike i roditelje o toj temi na satovima razredne zajednice, roditeljskim sastancima ili organiziranjem raznih projekata u sklopu izvannastavnih aktivnosti, te se educiraju kako bi svoje pedagoško znanje, ali i praksu, primjenjivali u suzbijanju nasilja.

Nadalje, donošenje Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, broj 112/10) omogućilo je poboljšanje kvalitete provođenja vrednovanja odgojno-obrazovnih postignuća učenika tijekom školske godine, a nakon svake prijave kršenja prava, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta je u suradnji s nadležnim agencijama odmah reagiralo i utvrđivalo postupke nastavnika srednjih škola, i to stručno-pedagoškim nadzorom, te su prema potrebi naložene mjere i rokovi izvršenja mjera. Nadležne agencije iz sustava obrazovanja kontinuirano istražuju potrebe za stručnim usavršavanjem nastavnika te organiziraju stručne skupove, a sve više škola zahvaljujući uspješnim projektima i natjecanjima na koje apliciraju, osiguravaju dodatna financijska sredstva za stručna usavršavanja svojih zaposlenika.

U Izvješću se navodi nedostatak stručnih kompetencija nastavnika srednjoškolskih ustanova, što otežava nastavni proces te pravodobnu i učinkovitu zaštitu djece. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske napominje da prije zapošljavanja svaki budući zaposlenik školske ustanove mora dostaviti svu propisanu dokumentaciju (uključujući i potvrdu o nekažnjavanju), a Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi propisano je tko obavlja odgojno-obrazovni rad u školskim ustanovama, kao i koji su uvjeti za zasnivanje radnog odnosa. Osim toga, pripravnici moraju, uz prethodno stjecanje pedagoško-psihološko-metodičko-didaktičkih kompetencija, na licenciranoj ustanovi nadležnoj za visoko obrazovanje pristupiti stručnom ispitu.

Vežano uz strukovne srednje škole, potrebno je istaknuti da je uvjet za upis u programe obrazovanja za vezane obrte sklopljen ugovor o naukovanju između učenika (roditelja/skrbnika) te obrtnika ili pravne osobe koji mora imati dozvolu (licenciju) koja predstavlja dopusnicu za izvođenje praktične nastave i vježbe naukovanja. To znači da obrtnik ili pravna osoba mora učeniku odrediti mentora koji je u njegovom radnom odnosu i koji ima odgovarajuću kvalifikaciju i pedagoške kompetencije. Licenciranje obrtničkih radionica provodi Hrvatska obrtnička komora te izdaje licenciju za određeno zanimanje, na ime mentora koji može izvoditi praktičnu nastavu i vježbe naukovanja i koji se zadužuje s određenim brojem učenika, što predstavlja i broj slobodnih naučničkih mjesta u tim radionicama. Dakle, struktura upisa u programe obrazovanja za vezane obrte planira se sukladno broju slobodnih naučničkih mjesta u licenciranim obrtničkim radionicama. Zakonom o strukovnom

obrazovanju (Narodne novine, broj 30/09), propisano je da osnivač u suradnji s ustanovom za strukovno obrazovanje i dionicima svake godine, šest mjeseci prije početka sljedeće školske godine, osigurava slobodna mjesta za izvođenje praktične nastave i vježbi, koja se obavlja kod poslodavca, vodeći brigu o prilagođenim slobodnim mjestima za polaznike s teškoćama u razvoju, te o tome izvješćuje nadležno ministarstvo. Iz toga proizlazi da ravnatelj, kao poslovođa i stručni voditelj školske ustanove, pri planiranju upisa treba voditi računa o broju slobodnih naučničkih mjesta za izvođenje praktične nastave i vježbi naukovanja, te ne može u tom slučaju planirati upise u ona zanimanja za koja nema slobodnih naučničkih mjesta u licenciranim obrtničkim radionicama. Također, člankom 56. Zakona o obrtu (Narodne novine, broj 143/13) propisano je tko može izvoditi praktičnu nastavu i vježbe naukovanja, a i vidljivo je da praktičnu nastavu i vježbe kod poslodavca ne može izvoditi osoba koju je poslodavac učeniku imenovao za mentora (to može biti sam poslodavac ili osoba u radnom odnosu kod poslodavca), ako nema stečene pedagoške kompetencije određene razine za uspješno planiranje i izvođenje praktične nastave i vježbi kod poslodavca. Programom stjecanja pedagoških kompetencija za strukovne učitelje, suradnike u nastavi i mentore (Narodne novine, broj 8/16), mentori stječu osnovno znanje o poučavanju učenika, te osnovnim načinima i metodama učenja i poučavanja kako bi to mogli prilagoditi zadaćama u procesu izvođenja praktične nastave (npr. samostalno izvoditi praktičnu nastavu i vježbe, samostalno birati načine i individualizirani pristup koji najviše odgovara predmetu, temi i potrebama učenika, planirati razvoj različitih učenčkih vještina u suradnji s nastavnicima škole, prepoznati individualne potrebe učenika, pratiti i vrednovati odgojno-obrazovna postignuća učenika, surađivati s kolegama i razmjenjivati primjere dobre prakse). Uz to, ako su mentori već stekli osnovno znanje o poučavanju učenika prije donošenja Programa stjecanja osnovnih znanja o poučavanju učenika i pedagoških kompetencija, nisu dužni upisivati Program. Također, osobe koje su položile majstorski ispit nisu obvezne polagati ispit o osnovnom znanju o poučavanju učenika jer je on sastavni dio majstorskog ispita. Slijedom navedenog, a uvidom u Program, u točku 2.6. Uvjeti upisa u program, potrebno je istaknuti da nije bila namjera propisati postupanje suprotno članku 56. Zakona o obrtu, tako da osobe koje će polagati majstorski ispit nakon stupanja na snagu Programa moraju upisati i navedeni program, već se mislilo na sve one osobe iz navedenog članka koje su obvezne steći osnovno znanje o poučavanju učenika i pedagoške kompetencije, a koje ovim programom to mogu ostvariti.

Sadržaj u Izvješću vezan uz ostvarivanje prava na besplatne udžbenike, koji je naveden u dijelu "Pritužbe na nemogućnost ostvarivanja prava na besplatne udžbenike i dopunska nastavna sredstva ili na nemogućnost dobivanja njihova sufinanciranja" (str. 48), odnosi se na aktivnosti koje su u značajnom dijelu u nadležnosti lokalne samouprave, a ne Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta je riješilo sporna pitanja vezana uz ostvarivanje prava na besplatne udžbenike za učenike/studente koji ostvaruju pravo na besplatne udžbenike na temelju braniteljskog statusa roditelja i na temelju prava korisnika zajamčene minimalne naknade i korisnika prava na uzdržavanje. Pitanje prava na besplatne udžbenike rješavat će se i unaprijediti međuresornom suradnjom svih nadležnih ministarstava.

Nadalje, dio teksta u Izvješću vezan uz Zdravstveni odgoj i Građanski odgoj i obrazovanje (str. 56) nije jasno definiran, kao ni to koja su očekivanja pravobraniteljice za djecu, odnosno smatra li pravobraniteljica da Zdravstveni odgoj i Građanski odgoj i obrazovanje trebaju biti obvezni predmet ili obvezni obrazovni sadržaj u obrazovnom sustavu. Zdravstveni odgoj i Građanski odgoj i obrazovanje realizirat će se u sklopu provedbe cjelovite kurikularne reforme za rani i predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i

obrazovanje kurikularne reforme, uz što je planirana i provedba Građanskog odgoja i obrazovanja po modelu međupredmetne provedbe.

Vezano uz djelovanje Agencije za odgoj i obrazovanje (str. 52) i navode u kojima se iskazuje navodna nespremnost Agencije za intervencije u pojedinim slučajevima nepedagoških postupanja, potrebno je istaknuti da djelatnici Agencije u rješavanju mnogobrojnih problemskih situacija postupaju u skladu sa svojim ovlastima definiranim Zakonom o Agenciji za odgoj i obrazovanje i Zakonom o stručno-pedagoškom nadzoru. Naime, tim se zakonima savjetnicima koji obavljaju poslove stručno-pedagoškog nadzora ne daju ovlasti "efikasnog sankcioniranja rada" učitelja/nastavnika, već se u nalazu o provedenom stručno-pedagoškom nadzoru izriču mjere koje školska ustanova valja poduzeti radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti i nedostataka (članak 12. Zakona o stručno-pedagoškom nadzoru), stoga se, s tim u vezi, zaključuje da se provode nadzori "ograničenog doseg" (str. 52 i 53). Također, Agencija za odgoj i obrazovanje nije se neutemeljeno "odricala svoje nadležnosti" za nadziranje neprofesionalnog i pedagoški neodgovarajućeg rada", već u skladu sa Zakonom propisanim poslovima (članci 9. i 10. Zakona o stručno-pedagoškom nadzoru). U skladu s navedenim, treba istaknuti da je navedenim Zakonom regulirana odgovornost nadzornika koji je "odgovoran ako propusti obaviti nadzor ili ako prekorači ovlasti utvrđene ovim Zakonom". Manji broj provedenih stručno-pedagoških nadzora u 2015. godini ne znači i izostavljanje potrebnih postupanja. Budući da sukladno navedenom Zakonu savjetnici nemaju ovlasti sankcioniranja, nastoji se, kada je to moguće, probleme u odgojno-obrazovnim ustanovama rješavati različitim vrstama savjetodavnih postupaka (najčešće savjetodavnim posjetom jednog ili više savjetnika), s ciljem da se dugoročno zaštite prava i interesi djece te riješe postojeći stručno-pedagoški problemi u planiranoj suradnji s učiteljima/nastavnicima, stručnim suradnicima i ravnateljima. Iskustvo pokazuje da je, kada je to moguće s obzirom na važnost žurnog reagiranja u slučajevima moguće ugroze djece, posebice u slučajevima nasilja, rješavanje problema učinkovitije i kvalitetnije sustavnim i dugoročnim savjetodavnim radom sa svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

Vezano uz kriterije odabira učenika za županijska natjecanja iz informatike i računalstva (str. 55 i 140), potrebno je naglasiti da Agencija za odgoj i obrazovanje nije nadležna i ne sudjeluje u izboru članova niti u imenovanju županijskih povjerenstava za natjecanja koja donose i provode odluke o izboru sudionika županijske razine natjecanja. Županijsku razinu natjecanja u cjelini provode županijska povjerenstva koja imenuje upravno tijelo županije, odnosno Grada Zagreba, nadležno za poslove obrazovanja. Državno povjerenstvo za natjecanje iz informatike dalo je, u smislu preporuke, naputak županijskim povjerenstvima da se pri odabiru sudionika vode jedino kriterijem izvrsnosti, ali poduzimanje drugih aktivnosti od strane Agencije vezanih uz odabir učenika predstavljalo bi miješanje u ovlasti na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Nadalje, a vezano uz primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju, Agencija za odgoj i obrazovanje mnogobrojnim stručno-savjetodavnim posjetima (uvidima) prati provedbu kvalitete odgojno-obrazovnog rada u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama i učeničkim domovima pri čemu posebnu pozornost posvećuje obrazovanju djece s teškoćama u razvoju. S ciljem što kvalitetnije integracije učenika s teškoćama u razvoju u redoviti odgojno-obrazovni sustav, Agencija je utemeljila mobilne stručne timove u suradnji s Centrom za odgoj i obrazovanje "Goljak" - za učenike s cerebralnom paralizom, Centrom za odgoj i obrazovanje "Vinko Bek" - za slijepe i slabovidne učenike, Poliklinikom za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG - za učenike s poremećajem u govornoj

komunikaciji, OŠ "Nad lipom" - za učenike s intelektualnim teškoćama i OŠ Grigora Viteza - za učenike s ADHD-om i problemima u ponašanju, s ciljem osiguranja stručno-savjetodavne pomoći i potpore školama u posebno složenim slučajevima, kao i u odgojno-obrazovnim ustanovama kojima nedostaju stručni suradnici. Osim toga, Agencija za odgoj i obrazovanje organizirala je i održala u 2015. godini 87 skupova stručnog usavršavanja u svim županijama, na kojima je bilo prisutno 4.190 odgojno-obrazovnih djelatnika, a koji su bili namijenjeni radu s djecom s teškoćama u razvoju.

U točki 2.4 "Zdravstvena prava", pravobraniteljica je iznijela tematiku (re)organizacije zdravstvene skrbi (str. 66) napominjući da se "tim odlukama smanjuje i ugrožava kvaliteta zdravstvene skrbi za djecu". Pretpostavljajući da se izneseno odnosi na (re)organizaciju liječenja djece s ortopedskim bolestima u Kliničkom bolničkom centru Rijeka i Kliničkom bolničkom centru Osijek, potrebno je istaknuti da su Nacionalnim planom razvoja kliničkih bolničkih centara, kliničkih bolnica, klinika i općih bolnica u Republici Hrvatskoj 2015. - 2016. godine (Narodne novine, broj 26/15), Klinički bolnički centar Rijeka i Klinika za ortopediju Lovran funkcionalno integrirane na taj način da je djelatnost dječje ortopedije iz Kliničkog bolničkog centra Rijeka premještena u Kliniku za ortopediju Lovran, koja je vrhunska zdravstvena ustanova u području djelatnosti ortopedije. Klinički bolnički centar Rijeka u prostorima Poliklinike, lokaliteta Kantrida, i dalje će zadržati djelatnost pružanja ambulantnih zdravstvenih usluga iz djelatnosti ortopedije, a navedene su aktivnosti dodatno unaprijedile zdravstvenu skrb djece u djelatnosti dječje ortopedije. Vezano uz ukidanje odjela za dječju ortopediju Kliničkog bolničkog centra Osijek, Ministarstvo zdravlja je navedenoj zdravstvenoj ustanovi ukazalo na mogućnost ponovnog osnivanja odjela za dječju ortopediju.

Nadalje, pravobraniteljica je također iznijela problem nedovoljnih prostornih i kadrovskih kapaciteta u pružanju kontinuirane, multidisciplinarnе skrbi te podrške djetetu s poteškoćama mentalnog zdravlja i njegovoj obitelji, iako je istaknula i određene pomake među kojima je izdvojila osnivanje odjela dječje i adolescentne psihijatrije u Kliničkom bolničkom centru Split. Također je istaknula važnost ustrojavanja zasebnog Zavoda za psihološku medicinu, dječju i adolescentnu psihijatriju, kao i planirano preseljenje Odjela dječje i adolescentne psihijatrije u Kliničkom bolničkom centru Osijek. Vezano uz navedeno Vlada Republike Hrvatske napominje da će Ministarstvo zdravlja pozorno pratiti provedbu aktivnosti na sustavnom unaprjeđenju dječje i adolescentne psihijatrije u Republici Hrvatskoj. Osim toga, a vezano uz liječenje djece u Psihijatrijskoj bolnici Lopača, navedena zdravstvena ustanova ima ugovoreno s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje 10 postelja za liječenje kroničnih duševnih bolesti adolescenata, a sukladno Mreži javne zdravstvene službe.

Osim toga, pravobraniteljica je upozorila na nedostatak protokola za ujednačeno postupanje s djetetom u akutnim kriznim stanjima, koje u bolnicu dovozi Hitna medicinska pomoć, ponekad bez roditelja i skrbnika, a čija je suglasnost nužna za pojedine postupke. Nastavno na navedeno, Vlada Republike Hrvatske napominje da je Ministarstvo zdravlja pristupilo provedbi aktivnosti, vezano uz reformu djelatnosti hitne medicine u Republici Hrvatskoj, a u sklopu koje će se riješiti i navedena problematika.

Također, navod u poglavlju 4. "Izdvojena područja zaštite prava djece", točki 4.1 "Djeca pripadnika nacionalnih manjina", koji se odnosi na projekt Osnivanja interkulture škole u Vukovaru (str. 117) nije točan, odnosno ne daje potpunu informaciju. Naime, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, u partnerskoj suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje i Nansen dijalog centrom iz Osijeka, provodi projekt "Osnivanje interkulture

škole u Vukovaru" kojim će se osnovati interkulturalna škola u Vukovaru, a koju će zajednički moći pohađati djeca pripadnika nacionalnih manjina i većinskog stanovništva u Vukovaru, s ciljem izgradnje uzajamnog poštovanja i razumijevanja većine i manjinskih skupina. Kurikulum škole promovira vrijednosti prihvaćanja različitosti i poštovanja drugih, inkluzivnosti, solidarnosti, načela jednakih mogućnosti te vrijednosti nenasilja i mirnog suživota. Projektom "Interkulturalna edukacija za integrirane zajednice" Nansen dijalog centar u partnerstvu s Pučkim otvorenim učilištem "Korak po korak" i suradnji s Učiteljskim fakultetom u Osijeku djeluje na području interkulturalnog podučavanja nastavnika, djece i mladih. Program se provodi u šest županija uz osnovanu mrežu škola koje primjenjuju izvannastavni program "Kulturna i duhovna baština zavičaja". Glavni cilj projekta je produbiti razumijevanje i interakciju između manjinskih skupina i većine koja će pridonijeti socijalnoj rekonstrukciji poratnih, multietničkih zajednica.

U točki 4.2 "Djeca s problemima u ponašanju", u dijelu pod naslovom "U sustavu socijalne skrbi" (str. 120), navedeno je da pojedini centri za socijalnu skrb nepravodobnim, zakašnjelim i neučinkovitim intervencijama obiteljsko-pravne zaštite značajno pridonose razvoju problema u ponašanju kod djeteta. Vezano uz navedenu tvrdnju potrebno je naglasiti da bi ovakva tvrdnja trebala imati uporište u rezultatima provedenog istraživanja na određenom uzorku ispitanika u okviru kojeg bi bilo uputno utvrditi utjecaj herediteta, obiteljskih odnosa te utjecaja okoline, uključujući i institucije, na pojavu problema u ponašanju, te se bez konkretnih pokazatelja može smatrati neutemeljenom. Nadalje, na str. 121 Izvješća navedeno je da je stacionarno psihijatrijsko liječenje ove djece ponekad nužno zbog stabilizacije ponašanja, a Ministarstvo socijalne politike i mladih nerijetko očekuje da sustav zdravstva riješi većinu djetetovih problema, iako je za cjelovit oporavak i napredak djeteta jednako važno kontinuirano djelovanje drugih sustava još za vrijeme liječenja, a posebice nakon otpusta iz bolnice. Budući da se ovim izravno proziva Ministarstvo socijalne politike i mladih, ovakvu tvrdnju, danu bez uvida u sve poduzete aktivnosti Ministarstva s ciljem zaštite djece s problemima u ponašanju, Vlada Republike Hrvatske smatra neutemeljenom.

U odnosu na navode iz točke 4.5 "Djeca u pokretu", o tome da su, nakon otvaranja izbjegličke rute preko Republike Hrvatske, Ministarstvu unutarnjih poslova upućene preporuke radi poduzimanja potrebnih mjera za prihvata djece izbjeglica koja će pomoć zatražiti na našim granicama, te je preporučeno pažljivo postupanje s djecom i pružanje pomoći u ostvarenju osnovnih prava i najboljeg interesa djece u pratnji roditelja i bez pratnje i naglašena nužnost postavljanja skrbnika djeci bez pratnje, a izraženo je i protivljenje zadržavanju i smještanju djece u detencijske centre zajedno s odraslim osobama (suprotno odredbama Konvencije o pravima djeteta), potrebno je napomenuti da je člankom 17. Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (Narodne novine, broj 70/15) propisano da djetetu bez pratnje, koje izrazi namjeru sukladno članku 33. toga Zakona, tijelo nadležno za poslove socijalne skrbi imenuje posebnog skrbnika obučenog za rad s djecom, koji nije u sukobu interesa s djetetom. Od lipnja 2014. godine, Ministarstvo unutarnjih poslova je obnovljeno Prihvatilište za tražitelje azila u Kutini namijenilo za smještaj ranjivih skupina tražitelja međunarodne zaštite, među koje se ubrajaju i maloljetnici bez pratnje i obitelji. Početkom izbjegličke krize, u rujnu 2015. godine, u Prihvatilište za tražitelje azila u Kutini privremeno se premještaju tražitelji međunarodne zaštite iz Prihvatilišta u Zagrebu, s obzirom na to da je Prihvatilište u Zagrebu privremeno pod svoju nadležnost preuzela Policijska uprava zagrebačka radi velikog priljeva migranata, za njihov smještaj na jednom mjestu. Ta mjera bila je privremena, te je od 1. ožujka 2016. godine Prihvatilište za tražitelje azila u Kutini

ponovo u funkciji smještaja ranjivih skupina. Maloljetnicima bez pratnje u svim slučajevima je postavljen posebni skrbnik.

U poglavlju 6. "Normativne aktivnosti", točki 6.1 "Strateški dokumenti" (str. 155), navodi se Akcijski plan za provedbu Nacionalne strategije za prava djece u Republici Hrvatskoj od 2014. do 2020., za razdoblje od 2014. do 2016., te ističu njegove slabosti, primjerice nejasni kriteriji izbora dostavljača podataka. Vezano uz navedeno, potrebno je napomenuti da je ispravan naziv dokumenta "Akcijski plan za provedbu Nacionalne strategije za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine, za 2016. godinu". Također, vezano uz nejasnoće oko dostave podataka, treba napomenuti da je Ministarstvo socijalne politike i mladih zatražilo podatke za izradu Akcijskog plana od svih 20 županija i Grada Zagreba, no navedene podatke dostavilo je samo njih 13. Ujedno, Ministarstvo je zatražilo podatke i od Koordinacije udruga za djecu, no podatke je dostavilo samo nekoliko organizacija civilnoga društva. Slijedom navedenoga, u uvodu predmetnog dokumenta istaknuto je da mjere čije provođenje nije predviđeno u 2016. godini nisu navedene u Akcijskom planu, te se u dokumentu navode aktivnosti onih nositelja mjera koji su dostavili podatke za izradu Akcijskog plana za 2016. godinu, dok će preostale aktivnosti biti implementirane u Akcijskom planu za naredno razdoblje.

U točki 6.7 "Statusna prava" navedeno je da je pravobraniteljica dostavila opsežne primjedbe i prijedloge tijekom postupka izrade i donošenja Zakona o strancima, koji nije donesen, pa nema povratne informacije o iskazanim prijedlozima. S tim u vezi potrebno je napomenuti da je zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strancima u izradi, te će se svi dostavljeni prijedlozi i primjedbe detaljno razmotriti.

Nadalje, u poglavlju 8. "Obilasci ustanova za djecu i drugih mjesta", točki 8.4. "Odgojno-obrazovne ustanove i učenički domovi", u dijelu koji se odnosi na centre za odgoj i obrazovanje (str. 180), navedeno je da su predstavnici Ureda pravobraniteljice posjetili 6 centara za odgoj i obrazovanje, i to: Centar za odgoj i obrazovanje "Slava Raškaj", Zagreb; Centar za odgoj i obrazovanje "Vinko Bek", Zagreb; Centar za odgoj i obrazovanje Dubrava, Zagreb; Centar za odgoj i obrazovanje Zagreb, Zagreb; Centar za odgoj i obrazovanje "Tomislav Špoljar", Varaždin i Centar za odgoj i obrazovanje Šubićevac, Šibenik. Vezano uz navedeno, Vlada Republike Hrvatske ukazuje na potrebu razlikovanja ustanova socijalne skrbi koje provode programe odgoja i obrazovanja, čiji je osnivač Republika Hrvatska, a prava i dužnosti osnivača obavlja ministarstvo nadležno za socijalnu skrb (Centar za odgoj i obrazovanje "Vinko Bek", Centar za odgoj i obrazovanje Šubićevac, Centar za odgoj i obrazovanje Dubrava i Centar za odgoj i obrazovanje "Slava Raškaj") i centara za odgoj i obrazovanje čiji su osnivači jedinice lokalne samouprave.

Vezano uz točku 6.10 "Ekonomska prava" (str. 162), pravobraniteljica ukazuje na to da je tijekom 2015. godine u dva navrata Ministarstvu pravosuđa slala mišljenje na Zakon o stečaju potrošača (Narodne novine, broj 100/15 - u daljnjem tekstu: ZSP). U odnosu na ZSP pravobraniteljica ističe dva aspekta, i to zaštitu djece kao potencijalnih potrošača u postupku stečaja potrošača, te zaštitu djece kao primatelja uzdržavanja u slučaju stečaja potrošača obveznika plaćanja uzdržavanja.

U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da se u postupku stečaja potrošača radi o generalnoj ovrsi te da se pitanje zaštite djece, kao potencijalnih potrošača, treba rješavati kao u slučaju kada je dijete ovršenik u ovršnom postupku i/ili tuženik u parničnom postupku. Stoga ZSP nema posebne odredbe koje bi se odnosile na djecu

(osobe koje nisu navršile 18 godina života) u poziciji kreditno zaduženih građana i blokiranih građana, time i potencijalnih potrošača u stečaju potrošača, ali navedeno nije zapreka da djeca sudjeluju u postupku stečaja potrošača. ZSP ne propisuje dobnu granicu za potrošača, što ne sprječava zakonske zastupnike djeteta da pokrenu postupak stečaja potrošača, i to prvo izvansudski postupak, a po potrebi sudski postupak stečaja potrošača, gdje bi dijete bilo potrošač. Eventualni sukob interesa, između djeteta i osoba koje ga po zakonu ili nekoj drugoj osnovi zastupaju, može se riješiti kao i u svim drugim slučajevima kada postoji sukob interesa prilikom zastupanja djeteta u vezi s vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima djeteta. U odnosu na potrebu zaštite djece kao primatelja uzdržavanja u slučaju stečaja obveznika plaćanja uzdržavanja, posebno vezano uz ostvarenje prednosti uzdržavanja djece, treba istaknuti da je odredbom članka 77. ZSP-a propisano da se rješenjem o oslobađanju preostalih obveza potrošač ne može osloboditi zakonske obveze uzdržavanja djece, roditelja i drugih osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati. Dakle, potrošač koji je obavezan plaćati uzdržavanje djece u slučaju stečaja potrošača ne može se osloboditi te svoje obveze.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Bernardicu Juretić, ministricu socijalne politike i mladih, doc. dr. sc. Darija Nakića, dr. med., ministra zdravlja, prof. dr. sc. Predraga Šustara, ministra znanosti, obrazovanja i sporta, Vlahu Orepića, ministra unutarnjih poslova, Antu Šprlju, ministra pravosuđa, Antu Babića, zamjenika ministricе socijalne politike i mladih, Ivana Bekavca, dr. med., zamjenika ministra zdravlja, mr. sc. Hrvoja Šlezaka, zamjenika ministra znanosti, obrazovanja i sporta, Davora Blaževića, zamjenika ministra unutarnjih poslova, te Baricu Novosel, zamjenicu ministra pravosuđa.

